

429 (1) ♩ $\frac{3}{4}$ $\frac{D}{4}$ / I

Jan 1910 J. Kgodi Mpe

Methods of warfare of Motépô's tribe bp. (10/3) K34 | 5

pp. 1-9

Dira Ntwa

Ntwa e lweleng ke ba ga Motépô le ba xa Mmama. Bolo e thomile ka tseke ye. Ba ga Mmamabolo ba ile ba bolaya sechete monna wa xa madiba sepôko. Ba ile xe ba beka Mariba Kōōi Aka-na; a re: xa re ke re bolayana sepôto le ba xa MiLépô. Namang le tšweng dira Mokevōi o hlajwe, le lweng le khupetše sepôko seo. Ke xe ba xa Mmamabolo ba etšwa dira xo lwa le ba xa Motépô, ba xahlana le dihloidi tše be di hlōla ^{ho} ka tša sepôko sa sechete ^{ya} nama ya swarana. Ntweng eo xo bolailwe Bo Makuti le bo Maškwahla dikōosi tša mono. Ya xa Mmamabolo ya feonywa. Ke tšwanelo xo re masogana a ye ntweng xo tlo tša marumo mā li, kape ke mohla ba ya xo tšea mabitso a botale. Metsi e be e atwa ka xo tša xo re manaba a se ke a tšena xa bonolo. Ba be ba ake kae le kae mo ba ratang. Feela ka nako tša dintwa ba be ba tšhabela dithabeng dibong. Ba be ba re mantšiboya ba fiela ditšela tie yang metseng. etla re e sale ka meso bahlapetši sa tšotele xo lekola di nao tše tlang le tše yang. Ke ba di hwetša ba di lata ba re xo ba hwetša e le manaba ba ba bolaye xee le sera ba lwe naso. Jaale ka mohla ba xa ma mabolo ba rapang ba Moleti. Ba ile xe ba ba lata ba ba hwetša Ihabakgonie, ba bolaya ba Moleti ba xa Mmamabolo ba a tshala ba be ba le ka moše o Mong wa Molapo.

Ba sepele ba swere marumo ka mehla banna ba thoma xo ya ntweng xee le masogana a tileng. Mengwaka ke nto e e beng e sa balwē, banna ba bitšwa xe ba ya ntweng xo letšwa phalafala. Mongue le mongue a

Dira, Ntwa

tswa a šetše a phahletše marumō a xaxe.
 Monna yo mong le yo mong ya ka lwang o a bi
 tšwa. Dingaka maroši le bapō. Bana ba maroši
 ke bona ba audi Monna e mong le e mong o ithe
 keia marumō a xaxe. Kxoši e ka no ba le
 marumo kapa difakšē tšeo a ka hlaolōšang
 ba bang ka tšona xa se tlamō. Monna e mong
 le e mong o swanetše xo dula a ithekotē
 dibetša tša xa we. Xoba tau xa di adimane
 meino kxoši a ka no xo kahlwa ke lesotana
 a lefa lerumō kotsē kapa selēpē. Gotsibi
 wa ditlhamu tše: Isaka la marumō: ∇

Itl Thotswana ke rumo la botale jwa dinganana
 le jwale ∇ . Mosebo na le dikobe ∇ ∇ Išhōša
 ∇ . Molokana o swana le Thotswana ∇ . Thipa ke
 Išhōša, lepara ke kxala-mabile Thoka ke naka la
 Išhukukudu. Se seng selepe ke setebēle ke sese-
 supja. Thotswana, Mosebo, Molokana ke
 marumō a a betšwang, Išo Išhōša e hlaba
 bo kxaswi. Isaka le setebēle ke lēpē tše rem-
 ang gola ba batamelane, lepara thoka e
 betšwa le bogaswi e a shomišwa. Banna
 xe ba ya ntweing ba ya ba hlomile ka tšona
 xo hlaelwa xa xo thibele motho xo ya ntweing.
 Yo mongwe a ka no hlaetša. Ba arotantšhwa ka
 mephatho. Kxoši di ba xare ke moo sefōka se
 bang xona. Ba laolwa mošate: Mathamala ka
 nakenq la ōna litladi ka xa tšona Mathu
 nya le matopja e lenq bakxalabye ba ba xare, ka
 xa latelwe mōhuta wa marumō. ∇ Ka xe ba be
 ba sa apare selo mongwe le mongwe o apara ka
 moa ka kxonang. Mphatho o mongwe le o mongwe o
 ba le foka sa ōna dikōtšē ke ketša melala-bala
 lifoka tšona ke tše diso Ba tlola motaxa mahloung.

Ntwa Dira

& komme xa ba tlola ka xo swana, ba tlola
 ka mo yo mongwe le yo mongwe a ka kxahlweng
 Balaudi ba kxethwa ke kxosi ka xo ba tseba
 bokale le kwela-bohloko ya bona. Xa le bota
 le a sena kwela-bohloko a ka fetisa batho
 xo nyaketa ya ka baballang batho, xoba xi mo-
 laudi a²⁰ kata-kate le xi xo le thata ba ka
 se mo tlotele a tala a e hua a le tee, Molau-
 di o tsejoa ka xo apara nkwê bangwe ka
 pheta ea thata. Ba fetana ka xo hlattama
 na xa botosi jwa bona, Xa motho e le kxosi
 eapja e le lefswera^{xa} kxethelwe bolaudi. Ka
 tlamxile xo ipa ka tlase xa taslo ea mong
 a bona, ya sa ikokobetsiso o a otlwa ka
 mo molaudi a ka bonang ka xona, kapa a
 itwa, mo xongwe a tingwa kabelo ya xawe
 ya tse thopilwelo. Mafisla ba tla xana mola
 a ba bina kosa ya marumo a ka se ke a
 taboza lephoko le bakale ba le taboang, le
 mothepa ya kh kxethileng lefisa xa a taboze
 phoko leo xa o a itwa xa a ka le taboza.
 Motale o lefiwa ke kxosi ka kxomo. Seka
 sa motale ke mpsiri wa molaleng. Thuto ya
 ntwa ba rutwa ntweny, Ba sepela kxole le
 xo kitima mohla wa masolo, xa xo tsongwa
 diphooflo, le xa ba katiša dikxomo. Xo betša
 marumo ba rutwa masolong le xo balala dibata
 Ba rutwa xo itia kati xa ba xoxoxa masolong
 Ma ntwiwe a xo laola xa ba le ntweny ke xa ba
 re mophatlo wa mapulana ka nakeng la
 borwa ma thamara ka lboa ditladi xare
 ke moriti wa kxosi ke moodifoka di bang xo
 na. Basadi ba ya dibong xa ntwa e tla mono
 Xa sera se ya xa mmamabolo ba tala xae. Di

Dira Ntwa

Keomo di tšwa le masotana le ona a hlome-
 tše marumō le kotšē tša ona tšohle tše ka
 fihlwang dia fihlwa. Mitse o mongwe le o mo-
 ngwe ~~to~~ o agelelwa ka lexora le tšileng la
 mashaša a meetlwa khōrī e ba ka pele ya alw-
 a ka mafate, bošeka ya tswalelwa. Isela di
 tšijwa ka dipheko. Manata a tšejwa ka dihlō-
 tlomi ~~katšepo~~ tše sepelang ka bolotsana
 xe di bona motho thekwana a e tee baababaya
 ke xona xohlola ntwa. Pānchō ya polidišharō
 ya batsa ba ntwa: Ba ~~to~~ bea marumō fa-
 a swara kotšē a e emišetja ~~to~~ tšimo kodimō
 a sepela a lebile xo ba direng, bas le bona
 ba rōma wa bona a le ka mokkwa o o a
 ya a xahlana ~~le~~ le yeo, ba a boledišana
 ka tše ba romilweng ka tšona ba xōmela
 madirenga bona. Xa di bevelane marō a
 tšona. Lihlatlomi dia rōngwa tša thō, xa
 dikeomo merakeng ke xona xo hlōla ntwa-
 kenaba le tšepa ^{bya} ka tala ka theko e xyed
 le tlotšexo. Mokhoši wa ntwa ke phalapala
 a re xo e letša a hlala mokhoši a re keomo
 dia ya maokeng, ke moka banna ba xhalale-
 la xona. Dira xe di tšwelē di ba ka fase za
 taolo ya molaodi wa tšona, Ba Sepela mmoto
 dihlōli di eta pele dingwe di ba ka mutheko
 dingwe moralo. Xo ~~to~~ lwa xo tsa cupja balebedi
 ba xona ba lalang ba letile ka xo hlallo
 lotana. Dira dia fōkwa pele xa xedi etawa
 ke moka xa ba so kopana le basadi, le ba yantwo-
 eng xa ba tšee kobo. Xe e sedikala tše ba ith-
 hamang ka tšona. Mphaxō ke bokome. "Ba šila
 ditšōtše le ditloō ba hlakanya ke ona mphagō. Ba
 tla tšama ba enwa meetse. Xe ba tšesela ba

Dira Ntwa

Ba letša phalafala ba hlaba mokxoši ba re:
 Kromo dia ya! Mokwua wa xo ratexa ke wa
 xo nanaba wa xo ba tsoša e sa le kameso
 Dihlodi di ya motšeng bošexo tša fihla tša
 ba che tšelela dihlaro tša xo ba robotša
 Ntwa ke ya moxare ya bošexo ke sepōkōka
 e ratere. Xo thalanwa metseng melalengke
 xe ba rakana xōba ba xahlantšana tseleng
 Dira dia lalelwa xe di kwetše. Dira di hlopēw
 a ka mephatho ea tšona, xe di hlasela masōta
 na a ba dihla koring tše pedi banna ba
 ti leng ba ba xare le dikxoši molaudi e mo-
 ngwē le e mongwē o ba naking la xatwē. Dira
 ka di kxobotane xe di hlasela dia hlara
 moka tša dia naka tše pedi. Bontši bja
 sera bo bo xare, xa xona ba xo šala
 motakō Ba a bapela. Mola mokxoši o clang
 mongwē le mongwē o baka eten tšwene ea
 gagwī kxoši di ba xare mo difōka di leng
 xona. Molaudi o laya a šupa ka lerumo
 a etile sera sa xatwē pele; Xwa homolwa
 xwa bolia tšōša le tsaka, mohlalwa ekuwa
 'molelo ke xe bangwē ba rakiwa bapenyi ba
 ba tšela kxu kxowa: 'wōōō! ke moka ba ba
 lekediša. xe ba ba xōmela ba re: Shipa ba
 je u ba xōmele batho ka se dikxokonyana
 na. Ba pentše xe ba boloka batho ba bona
 ba epela bare: Mma mošimane hlobōka,
 hlobōka a tšea marumo. Kromo xe di ya kau
 nka e šale, di ya madinga batale! Xore tšwe-
 tši ye ya ngoanaka e šale 'mosadi'
 Mokrotheng wa Mamabolo Sešwana, Mošima-
 ne leumo le phapšwa naging, bang ba lle ke
 phapana utlong, bang ba lle ke thari tša

Dira Ntwa

Basadi. Nna re lla ba ba llego ke marumô
 ke xe ba ipela ba'hu ba bona mateng ka the
 ko tša marumô. Ba kobalang ntwa e sa lwa
 le ba bolailweke ba rualwa ke masotana a
 ba isa ka morako xore masotana a tlole
 madi a se sa tšhaba ilehu, bangue ba la hwele
 diatleng; ditoto tša manaba dia tšewa tea ra-
 thaxanywa di xo di wa dihlare, ^{ka} diklobadi dia
 bolawa, le ya khutilinga bonwa o a bolawa
 Dithwana tša manaba xo di wa ka tšopa
 dihlare tša xo thiba dipate. Mola ba fohwang
 ba lala keorong ga ba sa hlakana le basadi
 ba tle ba sike ba ~~shilafala~~ silafala. Ntweng
 xa ba ile selo le ba tšo boya ba tla fohwa
 ba tse ba ya ka xal. Basadi xe ~~xe~~ banna ba
 ile marumong la beng a rualala ka ga e
 monque o boela ka xad le ba kxekolosa
 ba sa rualala le ba bangue ba boela ka sa
 bona. Dira di kxobokana ka moka keori-
 ng ya mošate ngaka ya ba foha ko mphohô
 ba hloname ba felletše ka dithlamo tša
 bona ge a feditše ba phalala, le ba boya
 ba bokana xafekxosi ya tšea thupa ya
 seripa ka letsōō le ntsōōhlō ya ba oma
 ka yōna e shupa thekō. Ka xola xo ja e se
 esi thupa ya x ntha ya ba oma le ka
 yōna ya shupa thekwa direng! Ke yōna eo
 ba tla tšwang le yōna xo ya ntweng e
 nguê e sala sorong la kxōō. Thupa tšena
 di fohlilwe ka di hlare. Ngaka ke moka e
 ba foha ka ditei jwa keokong, ba lala keo-
 rong ba tla tšoxela ntweng. Ngaka le yōna e
 ya nabo xo ba alafa dintō. Se se diwang
 ke ngaka le kxosi mo sereng ke xo rifa tšhoša

Dira Ntwa

tša manaba borale, Mophialani ya bolaileng
 lenaba o a itheta. xo diwa dihare ka manaba
 a bolailweng ntiveng. Malea ke tšona khati.
 tšela tše pedi ba ~~ya~~ ya ke e nquē ntiveng.
 Mexolō ya narumō e xōna xe /a xoba moto-
 bō mo ale o re xo itia kati a ^{uma} ~~ya~~ fase ka
 lerumō la xake, xa sa hang a bolaya ienata
~~xa~~ a leke. Mokloši wa ntwa o tee feela set-
 shabeng Dibō ba be ba tšivela ditshabeng le
 maweng ba be ba hlopha merakō e
 e mexolo xo thiba dipate jwale ka fate-
 ng sa xa Nong le xa Kuwane le sa
Matswake marakō a xāna a sa le xō-
 na le jwale. Melapong ya xo beba le ma-
 tšing mo manaba a ka se tšiveng
 xa bonōlō. Ba hlopha merakō ka
 maiwika ba pipetša ka mašaša a
 metlwa. Sorong ba tswalela ka di-
 kota tše boima di bō di be di ašwa
 moo xo nang le metse o xōba kla-
 uswi le ōna xo re ba tle ba se ke ba
 tšwenyeta dijo le diruwa di be di
 kxobelwa di bong mohlwa wa ntwa.
 batho ba be ba phela dibong ka dintwa
 feela. Tšivō di be di hlaselwa ka xo
 nanyetšwa ka dihiōi di sa bonwe di
 ba tšwela ka morakō e sale ka meso
 kapa ka meriti thapama kapa di fišwe
 ka molō. Thihello ea sebō xa e tše leka
 baka le letelele, xe manaba a paletiwe
 ke xo volaya batho oa a tšoxa ba tšhaba
 maxōrō a phallelang xo tla xo thuša ba
 thebetšiweng. Banna ba ile ba thibeliswa
 ke Mauba ka seborog mmakoto ka morakō da

Dira Ntwa

Xe Ma~~X~~owa a la phumile ba tšhabetsi
 dithabeng. Mauba a o a bolailwe ke katladi.
 Mphulo yena a ile a tšhaba a tlorela basa
 di. katladi a re se a itheta a re: "Mo ea ka
 Maetsa a botse Phatlola a xa letshe
 Ete ke yena thakka sa xo kxona xo la
 Na. Phahle'a mauba u lle ke mang? Phahle o lle
 ke thakka, o lle ke thakka mohlapisisi. o lle ke
 kxomo tša makubū! To! be xo thupjwa batho
 ntsweng, xe e hlasetse ya tšena motseng
 xo thupya basimanyana le banenyana
 la batata la lolawa. Mathupya a be a sa
 bolawe a be a lopollwa ka dikxomo xo ba
 diphele, ke xe e le basadi ba be la lopollwa
 Ntwa e fetšwa ke xo phenywa xa ba bangwe
 e. Phenyo kudu ke xo thopellwa dikxomo xo
 fisa mabile le metsi. Bafenyi ba ka busa
 ba fentsweng, ke xo loba ka mothepe:
Mauba a ile a phenya ka xeso, Ra ntšha Putla
 kraitsedi ya kxosi sotlakalane ka ya xo
 loba ka yena ma bakala xo rongwa mo-
 tseta xo ya xo loba khutšo tšhaba ka
 moka xa se thupjwe Batseta ba tšedisa
 ka tša khutšo ba re: Phate di madi, ^{dia} ~~ha~~ alwa
 ke romilwe ke Matshane; o re xa e be motao
 thobefane. Bao ba re, le swereng? ke moka la
 tšwiletsa mothepe. El la mo a motetse. Ba
 re enwang metsi, ke moka la fiwa dijo.
 ke motao. Motseta o boela xa xabo o fihla
 o re ke sebeshe. Marumo a bewa fase, xo
 xa etelanwa. Ma mabolo le yena o ila a
 loba motepo ka mothepe mohl'a tšwa Ntwa ye
 ke theileng ditaba ka yona. Le mohl'a Ntwa ya
 Maune moob ba xeso ba xo phenya ba ile ba

429

Dira

IX Ntwa

K34 / 5

9

ntšha mothipa ba loba ka yena, matibele
 a mōhēdela a mo xana a re: "u Phōme
 Mathombo" Ba bona se a mee mōkhubo o
 moxōbō. Motseta a xalefa a re xo bona: Le
 lese ke wetše le se ke la tla la thlaka
 ntšha kōma le basadi!" Mo ke xo re Ntwa
 e se ya fela ke mohla ba xšo ba felang xa
 Mmatšipi.

C Ka Motane Jena mophatho Ledingwana?

Akwadi Mpe

Bethel Molepo's

P.O. Boyne

Pretsburg

Mokhuwa ona wa xo peleta ke o moswa xo rona
 le tla ~~ho tsa~~ ho tsa diphošo tše ntšhi
 ntšhi, ka xo ba e se ka o lemoka. Le se ke
 la mphelela pelo kroši tšaka.

Oa lena mohlanka,

Skimpe.

end 5 429

[Handwritten signature]